

території України. Згідно з цим законом, біженці мають право на захист від переслідувань на підставі расової, національної, релігійної, політичної або будь-якої іншої соціальної групи або соціальної приналежності. Закон передбачає процедуру визнання особи біженцем, зокрема, подання заяви про визнання біженцем, розгляд її органами управління міграції та вирішення питання про статус біженця.

Важливим аспектом конституційно-правового статусу біженців є забезпечення їхніх прав на основі принципів міжнародного права, зокрема, на підставі Конвенції ООН про статус біженців. Закон також визначає права біженців щодо отримання освіти, медичної допомоги, житла, працевлаштування та інших соціальних послуг.

Конституційно-правові засади статусу іноземних громадян, осіб без громадянства та біженців в Україні гарантують захист їхніх прав та свобод. Конституція України забезпечує принцип рівності перед законом для всіх осіб, незалежно від їхнього громадянства. Законодавство про статус іноземних громадян регулює правовий статус іноземців, їхні права та обов'язки. Закони про біженців забезпечують механізми захисту прав та інтересів біженців, що перебувають на території України. Ці конституційно-правові засади відіграють важливу роль у створенні та забезпеченні демократичного й правового суспільства в Україні, де всі особи мають рівні права та можливості.

Список використаних джерел:

1. Власенко А. С. Семенів О. А., Шевченко О. В. Людські права в Україні: конституційно-правові засади та реалії: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2017.
2. Огневич О. І., Колодій В. М., Сінюкова Л. А. Захист прав та свобод іноземців та осіб без громадянства: кол. монографія. К.: Юрінком Інтер, 2014.
3. Прайся О. В., Герасименко О. В., Гаврилов О. С. Захист прав біженців та біженські процедури в Україні: наук.-практ. коментар. К.: Юрінком Інтер, 2017.
4. Сабінін М. І., Міщук Н. О., Гаврилов О. В. Правовий статус іноземців в Україні: навч. посібник. К.: Юрінком Інтер, 2018.

ЧАЛИК Вадим Романович,
викладач кафедри загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
КРАВЧУТА Дарина Андріївна,
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВОГО ДОПИТУ

Допит визначається найскладнішою та найпоширенішою дією, яка полягає у отриманні від підсудних, потерпілих, свідків відомостей про обставини, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні.

Взагалі, сутність допиту полягає у тому, що під час його здійснення слідчий або суддя, застосовуючи розроблені слідчою практикою тактичні прийоми, певним чином спонукає допитуваного дати свідчення про обставини, прямо або побічно пов'язані із розслідуванням конкретного кримінального правопорушення. Так, вислуховуючи та аналізуючи дані, надалі уповноважені особи можуть їх використати як докази у справі, що розслідується, або ж вони допомагають прийти до кінцевого рішення у суді (наприклад, у випадках коли розглядається клопотання слідчого щодо застосування запобіжного заходу відносно підозрюваного і тоді суддя при його розгляді бере до уваги показання, які надає відповідна особа) [1, с. 285].

Крім того, до факторів, які самі по собі обумовлюють специфіку судового допиту слід віднести:

- 1) публічність судового розгляду;
- 2) динамічність судового дослідження;
- 3) обізнаність сторін щодо суттєвих елементів висунутого обвинувачення та наявність доказів;
- 4) більша, порівняно зі слідчим допитом, віддаленість у часі досліджуваної події [2, с. 356].

Також, звернемо увагу на те, що порівняно із допитом на досудовому слідстві допит особи в суді надає стороні захисту певну можливість провести його більш ефективно, адже на цей час сторонам вже відомі всі суттєві елементи пред'явленого обвинувачення та всі докази, отримані під час досудового розслідування.

На думку науковця В. Єгупенко наявними є три характерні особливості, які безпосередньо відрізняють допит в межах судового процесу від допиту під час досудового розслідування. Так, на його думку:

- 1) допит у суді здійснюється у присутності підсудного та публіки;
- 2) у проведенні допиту беруть участь суддя, обвинувач, захисники, підсудні, потерпілі, цивільний позивач, цивільний відповідач та їхні представники (у разі їх наявності у справі);
- 3) допитуваний надає свідчення в судовому засіданні стоячи (даний фактор також досить впливає на емоційний стан допитуваної особи) [3, с. 362].

Стосовно особливостей допиту потерпілого у судовому засіданні, можемо зазначити думку М. Строговича, який зауважує, що потерпілий має допитуватися до допиту свідків, адже в такий спосіб усувається вплив показань, наданих свідками в суді, на показання потерпілого, який, на відмінну від свідків, до допиту не видаляється із зали судового засідання. До того ж, надані ним показання щодо обставин кримінального правопорушення, від якого він постраждав, значною мірою обумовлюють порядок і зміст допиту підсудного, свідка та перевірку інших доказів [4, с. 209].

Щодо допиту свідків, зауважимо, що даному учаснику можуть бути поставлені питання, які стосуються винятково обставин, що підлягають доведенню у кримінальній справі, характеристики особи обвинуваченого та особистих якостей свідка, що стосується його показань. У випадках, коли

запитання не стосуються справи, що розглядається, то суддя має право дозволити свідкові не відповідати на них, а коли в процесі допиту виявиться, що свідок знає більше за те, що він попередньо розповів слідчому, то суд має право запитати його і про нові обставини, що його відомі [5, с. 5].

Також, необхідним є зазначити, що під час допитів учасників кримінального провадження в суді використання тактичних прийомів відіграє досить важливу роль, а певне обрання відповідної їх системи безпосередньо корелює із системою тактичних прийомів, які використовувались під час досудового розслідування, а саме під час допиту окремих учасників кримінального провадження. Зазначимо той факт, що успішна реалізація тактичних прийомів під час допиту (судового допиту) різних категорій учасників кримінального провадження, певним чином зумовлюється:

- 1) попереднім плануванням проведення такої дії;
- 2) прогнозуванням можливої зміни моделі поведінки конкретного учасника кримінального провадження під час судового розгляду;
- 3) інтенсивністю роботи сторони захисту щодо спростування обвинувальної тези прокурора [6, с. 51].

Отже, можна зробити висновок, що судовий допит певним чином відрізняється від допиту на досудовому розслідування, адже дані дії мають як схожі ознаки, так і суттєві відмінності, які ми визначили вище. До того ж, слід пам'ятати, що під час підготовки справи саме до розгляду в суді та призначенні судового розгляду, суддя зобов'язаний визначити коло осіб, яких потрібно викликати на судові засідання. Також, суд попередньо визначає послідовність допиту учасників судового засідання виходячи із умов розглянутої їм справи.

Список використаних джерел:

1. Чернецька В. Види судових допитів у кримінальному процесі України. *Підприємство, господарство і право*. 2021. С. 284-288.
2. Мирошниченко Ю. М. Вплив особливостей судового допиту на зміст тактичних засобів його оптимізації. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2022. С. 356-359.
3. Єгупенко В. В. Участь педагога при провадженні кримінальних справ щодо неповнолітніх у суді. *Форум права*. 2010. С. 360-363.
4. Сольонова О. Порядок допиту потерпілого під час судового розгляду. *Національний юридичний журнал: теорія та практика*. 2017. С. 208-211.
5. Судовий допит. URL : https://vo.uu.edu.ua/pluginfile.php/327858/mod_resource/content/
6. Яновська Л. Ю. Тактичні особливості допиту під час судового розгляду. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. С. 47-52.